

Wensen en zorgen over kleine windmolens

Het ophalen van wensen en zorgen bij inwoners en stakeholders over kleine windmolens

Gemeente Alphen aan den Rijn
22 januari 2024

E:M+MA.

Inhoudsopgave

1. Opdracht en uitvoering	2
2. Samenvatting opbrengsten	3
3. Straatgesprekken	6
4. Stakeholdersbijeenkomst	9
5. Inwonersavonden	11
5.1 Inwonersavond Boskoop	11
5.2 Inwonersavond Aarlanderveen	12
5.3 Inwonersavond Hazerswoude-Rijndijk	15
5.4 Inwonersavond Zwammerdam	16

Wensen en zorgen over kleine windmolens

Het klimaat verandert. Daarom wil Gemeente Alphen aan den Rijn meer schone energie opwekken. Ook veel boeren en andere ondernemers willen duurzame energie opwekken om hun bedrijven duurzamer te maken. Dit kan onder andere door het plaatsen van kleine windmolens op boerenerven of bedrijventerreinen. Om dat mogelijk te maken moet er gemeentelijk beleid worden opgesteld.

De afgelopen maanden hebben Gemeente Alphen aan den Rijn en EMMA bij inwoners en stakeholders (o.a. dorpsoverleggen, agrariërs, energiecoöperaties en belangenverenigingen) opgehaald wat hun wensen en zorgen over kleine windmolens zijn. De opbrengsten daarvan zijn terug te vinden in dit verslag, dat gebruikt wordt als inbreng voor het op te stellen beleid.

1. Opdracht en uitvoering

Windmolens zijn een gevoelig thema in Nederland. Ook participatie over windmolens ligt onder een vergrootglas, zoals de gemeente Alphen aan den Rijn zelf heeft ervaren. Er is daarom naar gestreefd de participatie zorgvuldig, duidelijk en inclusief uit te voeren.

De opdracht bestond uit drie fases:

- Fase 1: Ontwikkelen participatie- en communicatieplan
Dit plan, genaamd 'Participatieaanpak kleine windmolens gemeente Alphen aan den Rijn', is eind oktober 2023 besproken met Wethouder Van den Ham en begin november 2023 voorgelegd aan de dorpsoverleggen en Turbulent.
- Fase 2: In gesprek met stakeholders
Na afstemming via e-mail met bovengenoemde stakeholders, vond op 29 november 2023 de stakeholdersbijeenkomst plaats. Hier waren 20 à 25 deelnemers aanwezig. Dit waren onder andere de dorpsoverleggen, agrariërs, energiecoöperaties en belangenverenigingen.
- Fase 3: In gesprek met inwoners
De inwoners van de gemeente Alphen aan den Rijn zijn op een aantal momenten bevraagd. Dit was tijdens de straatgesprekken op 27 november en 20 december 2023 en tijdens de vier inwonersavonden op 4, 7, 12 en 20 december 2023.

De opbrengsten uit fase 2 en 3 zijn samengevoegd in dit verslag.

2. Samenvatting opbrengsten

Inwoners en stakeholders in de gemeente Alphen aan de Rijn staan overwegend positief tegenover kleine windmolens. De meeste mensen die wij gesproken hebben, hebben geen of nauwelijks bezwaar tegen de komst van kleine windmolens. Wel is er een aantal randvoorwaarden waar expliciet rekening mee gehouden moet worden. Deelnemers aan de straatgesprekken en bijeenkomsten geven onder andere hun wensen over maatwerk, landschapskwaliteit, lokale opwek en minimale impact voor de omgeving aan. Kritische inwoners hebben vooral zorgen over overlast en het gebrek aan opbrengst/effectiviteit. In enkele gevallen is er sprake van weinig vertrouwen in de gemeente specifiek, en de overheid in het algemeen. Daarnaast is vaak benoemd dat er behoefte is aan duidelijke, snelle informatie en communicatie vanuit de gemeente.

In onderstaand schema staan de belangrijkste rode draden weergegeven. Dit zijn de wensen en zorgen, ofwel randvoorwaarden, voor kleine windmolens die het vaakst benoemd zijn.

Meest genoemde wensen en zorgen	Waarom belangrijk?
Houd rekening met de omgeving	Veel deelnemers vinden dat er rekening gehouden moet worden met: - Geen overlast; geen slagschaduw en geluidsoverlast. - Plaatsing niet dichtbij dorpskernen/woningen. - Belangrijk dat omwonenden goed betrokken worden bij eventuele plannen. - Let op/beperk landschapsvervuiling. - Een aantal inwoners spreekt hun zorgen uit over vogels.
Maatwerk / inpassing in het landschap	Er moet goed gekeken worden naar inpassing van de molens in het landschap, per specifieke locatie. Zo kan overlast voorkomen worden. - Hoogte moet passend zijn bij de omgeving. - Over het algemeen geldt: Hoe hoger de windmolen, hoe meer weerstand. Maar er zijn ook stakeholders die juist grotere kleine windmolens willen om het rendabeler te maken. - Er zijn duidelijke kaders vanuit de gemeente nodig maar er moet ook voldoende flexibiliteit zijn. Maatwerk moet niet zorgen voor veel vertraging.
Zorgen over de duurzaamheid en opbrengst	Zorgen over: - Molens gemaakt van materiaal dat niet duurzaam of recyclebaar is. Hoe duurzaam is het echt? - Te laag rendement. - Veel kleine molens nodig, dat zorgt voor landschapsvervuiling en een rommelig beeld.
Rol van de gemeente	Er is behoefte aan duidelijkheid en kaders vanuit de gemeente. - Veel stakeholders, voornamelijk ondernemers en een enkele particulier, willen dat er snel beleid komt zodat zij aan de slag kunnen met een eigen molen. Zij vragen om een kader, maar wel met voldoende flexibiliteit. - Inwoners willen meer duidelijkheid over hoe hoog een kleine molen is of wat dit betekent voor de omgeving (zie punten 'houd rekening met de omgeving').
Eigen / lokaal gebruik	De energie opgewekt door de kleine molens moet gebruikt worden door de eigenaar van de molen (op eigen terrein) of voor lokaal gebruik. Zoek hierin de mogelijkheden op.
Samenwerking	Een deel van de deelnemers is enthousiast over een vorm van samenwerking. Zoals:

	- Betrokken worden bij eventuele plannen. Zoals burens/omwonenden ook voorzien van stroom. - Mogelijkheden om mee te doen/ mee te profiteren. - Het opzetten van een energiecoöperatie.
Netcongestie	In drie van de vijf bijeenkomsten werd gesproken over de positieve bijdrage die kleine windmolens kunnen hebben op het ontlasten van het elektriciteitsnet en zo verminderen van netcongestie.

Grofweg zijn de inwoners en stakeholders die wij gesproken hebben te verdelen in drie groepen.

Enthousiast over kleine windmolens	Neutraal over kleine windmolens	Negatief over kleine windmolens
Tot deze groep behoren voornamelijk de agrariërs, stakeholders en inwoners.	Tot deze groep behoren voornamelijk inwoners.	Tot deze groep behoort een aantal inwoners, die zich het meeste zorgen maken over de gevolgen van kleine windmolens.
De enthousiaste stakeholders willen dat de gemeente snel met beleid komt. Ze verwachten duidelijke kaders en een bepaalde mate van flexibiliteit in het beleid. Enthousiaste inwoners benoemen vooral het belang van kleine windmolens voor duurzaamheid/groene energie.	Veel inwoners staan neutraal tegenover kleine windmolens. Ze vinden dat 'er iets gedaan moet worden' en zien kleine windmolens als een goede oplossing. Deze moeten echter wel voldoen aan randvoorwaarden en de gemeente moet duidelijkheid geven.	Een kleine groep inwoners is kritisch en negatief over kleine windmolens. Zij maken zich zorgen over overlast of vinden dat er sowieso geen windmolens moet komen. Dit komt o.a. door een wantrouwen in de gemeente/overheid, doordat windmolens als landschapsvervuiling worden gezien of doordat er zorgen zijn over opbrengsten en duurzaamheid.

In de straatgesprekken, de stakeholdersbijeenkomst en de inwonersavonden is een aantal accentverschillen te zien. De belangrijkste accentverschillen staan hieronder.

Straatgesprekken	Stakeholdersbijeenkomst	Inwonersavonden
Veel inwoners gaven tijdens de straatgesprekken aan enthousiast te zijn over kleine windmolens, vooral vanuit duurzaamheidsoogpunt en 'we moeten allemaal wat doen/steentje bijdragen'.	Een groot aantal stakeholders benadrukt dat de gemeente tempo moet maken met het beleid. Er zijn daarnaast ook zorgen bij de deelnemers, vooral over duurzaamheid en landschapskwaliteit.	Boskoop: Nadruk op energie opwek voor eigen / lokaal gebruik en geen overlast voor de omgeving. Daarnaast het voorstel om te beginnen met experimenteren door een aantal proefmolens te plaatsen bij enthousiaste ondernemers.
Inwoners uitten tijdens de straatgesprekken opvallend vaak hun zorgen over de impact van kleine windmolens op vogels en insecten.	Alle ondernemers hebben uitgesproken ook de wensen en belangen van de directe omgeving mee te willen wegen in hun eigen	Aarlanderveen: Bij de bijeenkomst in Aarlanderveen waren 73 inwoners aanwezig, waardoor niet in groepjes uiteen werd gegaan maar er één

	investeringsbesluiten, de landschappelijke kwaliteit is ook voor de ondernemers van belang.	plenair gesprek werd gevoerd. Vooral de roep om maatwerk viel op, waarbij de status van Aarlanderveen als kroonjuweel belangrijk wordt gevonden. Daarnaast zorgen over te hoge kleine windmolens en enthousiasme voor samenwerking.
	Tijdens deze bijeenkomst kwam expliciet de wens naar voren om in het beleid aandacht te hebben voor de mogelijkheden van particulieren om op eigen erf een molen te kunnen plaatsen. Individueel of in gezamenlijkheid.	Hazerswoude-Rijndijk: Veel deelnemers vinden kleine windmolens een haalbare oplossing, vooral voor de periodes van energiedalen. In tegenstelling tot andere inwonersavond werden er zorgen geuit over de veiligheid. Voorstel om veiligheidsnormen op te stellen, met jaarlijkse keuring en onderhoud.
		Zwammerdam: Tijdens deze bijeenkomst waren de verschillende tussen de deelnemers het grootste. Een groep was zeer kritisch en er was veel wantrouwen tegenover de gemeente. De andere groep wil juist dat er tempo wordt gemaakt en een deel van deze deelnemers willen zelf een molen.

In de volgende hoofdstukken worden alle opbrengsten van de straatgesprekken, stakeholdersbijeenkomst en inwonersavond verder uitgediept. Alle opmerkingen van inwoners en ondernemers zijn hier terug te vinden.

3. Straatgesprekken

Op 27 november en 20 december 2023 gingen twee medewerkers van EMMA langs zes dorpskernen om met inwoners in gesprek te gaan over kleine windmolens. Door de zeer slechte weersomstandigheden waren zij afhankelijk van binnen locaties, zoals een aantal supermarkten waar ze mochten staan. In de kleine dorpen zonder droge ontmoetingsplek waren er weinig mensen op straat. In totaal zijn er 95 inwoners gesproken. Daarnaast spraken zij nog 16 inwoners die aangaven geen mening te hebben over dit onderwerp.

Tijdens de straatgesprekken lichtten de medewerkers van EMMA toe dat zij namens Gemeente Alphen aan den Rijn wensen en zorgen ophaalden over kleine windmolens. Daarbij gaven zij een korte uitleg en stelden vragen zoals: 'Wat zijn uw wensen over kleine windmolens?' 'Wat zijn uw zorgen?' 'Wat wilt u aan de gemeente meegeven?' 'Heeft u ideeën over kleine windmolens?'

Hieronder staan alle opmerkingen.

Benthuizen

Locatie: Entree bij de PLUS in Benthuizen, Prins Willem Alexanderplein 7.

Gesproken met: Voornamelijk inwoners op leeftijd.

- Niet dicht op woningen, wel op boerenerf.
- Niet in eigen achtertuin, zorgen om overlast.
- Prima, we moeten allemaal wat doen.
- Neemt veel ruimte in, liever huizen bouwen.
- Prima, maar liever niet een heel molenpark.
- Als er ruimte voor is, dan is het goed. We moeten wat.
- Goed voor duurzaamheid.
- Prima, maar geen nadelige gevolgen voor de omgeving.
- Niet bij dorpen, alleen op akkers
- Hoe klein is klein? Geef duidelijkheid.
- Geen mening: 2

Hazerswoude-Dorp

Locatie: Entree bij de Albert Heijn Hazerswoude-Dorp, Oude Gemeneweg 5.

Gesproken met: Gevarieerd publiek, verschillende leeftijdsgroepen. Aantal ouders met jonge kinderen.

- Prima idee.
- Niet tegen maar voorkeur voor zonnepanelen (op daken). Plaatsing van kleine windmolens is belangrijk, afstand van woningen.
- Liefst langs de snelweg. Niet dichtbij dorpskernen, moet beeld niet vervuilen.
- Belangrijk voor milieu maar geen molenpark. Moet natuur ook niet 'vervuilen', dus niet helemaal vol bouwen.
- Heel positief, let wel op de omgeving.
- Goed, zet maar vol.
- Liever niet, wil geen uitzichtvervuiling.
- Nog nooit over nagedacht.
- Geen voorstander van kleine molens, geven een te kleine bijdrage.
- Inmiddels gewend aan molens, vindt het prima.
- Molens zijn van onnatuurlijke materialen en geven wiebelstroom. Het is onzin.

- Goed idee, maar hoe is het voor de vogels? Onderzoek dit.
- Goed idee, interesse voor de eigen kwekerij.
- Niets op tegen, goed voor het milieu.
- Goed, alle beetjes helpen. Maar moet geen overlast veroorzaken.
- Goed idee, biedt duurzame oplossing. Fijn dat er kleine windmolens zijn.
- Heel positief, vooral op boerenbedrijven.
- Ook tevreden met grote turbines.
- Hoe klein is klein?
- We hebben ze nodig. Wel goed letten op slagschaduw.
- Hoe zit het met de vogels?
- Grote of kleine turbines, het maakt niet uit. Zolang het maar schone stroom opwekt.
- Geen mening: 3

Hazerswoude-Rijndijk

Locatie: Voor de Action op woonboulevard Rijnke, Hoge Rijndijk 313c.

Gesproken met: Gevarieerd publiek, verschillende leeftijdsgroepen.

- Het is in de handen van God, wij moeten ons er niet mee bemoeien.
- Prima idee.
- Goed idee, maar niet bij de dorpen.
- Geen problemen mee. Ze staan er al en dat is oké.
- Positief. Mag zelfs in de achtertuin. De meeste kleine windmolens zijn mooi.
- Wegblijven bij de dorpskernen, verder een goed idee.
- Geen mening: 1

Koudekerk aan den Rijn

Locatie: Entree bij de Hoogvliet, Koudekerk aan de Rijn, Prins Bernhardstraat 9.

Gesproken met: Gevarieerd publiek, verschillende leeftijdsgroepen.

- Voorstander. In samenspraak met mensen. Passen prima op boerenerven en bedrijventerreinen.
- Duurzaamheid is belangrijk. Iedereen moet een steentje bijdragen. Wel zo min mogelijk overlast.
- Positief, liefst particulier. Zorgen om slagschaduw. Kan alleen aanvulling zijn bij opwekken van energie, geen vervanging. Moet passen in het landschap.
- Geen windmolens. Lelijk in de omgeving. Liever zonnepanelen.
- Positief, mooier dan grote turbines.
- Heeft zelf een oude, traditionele molen. Kijkt positief tegen kleine windmolens aan. Wind als onderdeel van het grotere geheel.
- Sowieso geen zonnevelden.
- Goed, zolang het het landschap maar niet verpest.
- Staat positief tegenover windenergie.
- Geen windmolens, ook niet klein. Levert niet op wat het kost. Groene, linkse hobby.
- Niet bij woningen, liever snelweg.
- Geen overlast veroorzaken. Moet het uitzicht niet vervuilen.
- Snap dat het nodig is. Maar hoe zit het met de vogels? Let daar ajb op.
- Liever helemaal geen windmolens.
- Helemaal goed, alleen als boeren het zelf willen.
- Prima, maar let goed op slagschaduw en geluid.

- Groene stroom is goed, maar heeft zelf last van de windmolens bij de N11. Geluidsoverlast en slagschaduw.
- Voorstander verduurzaming maar let goed op de omgeving.
- Volledig tegen. Heeft zelf overlast.
- Voorstander schone energie maar zorgen om de vogels.
- Niet duurzaam, niet recyclebaar. Moeten altijd kolencentrales blijven.
- Goed idee, maar niemand mag er last van hebben.
- Geen mening: 5

Aarlanderveen

Locatie: Op en neer door de Dorpstraat.

Gesproken met: Inwoners op leeftijd.

- Kleine windmolens zijn prima, zolang het maar geen grote turbines zijn. Let wel goed op de omgeving. Aarlanderveen is een kroonjuweel, daar moeten we zuinig op zijn.
- Prima, beter dan grote turbines.
- Hoe klein is klein? Wil duidelijkheid.
- Prima, maar geen grote turbines.
- Geen mening: 0

Zwammerdam

Locatie: Voor de Buurtsuper Zwammerdam, Buitendorpstraat 5.

Gesproken met: Voornamelijk inwoners op leeftijd. Twee jongeren.

- Leveren kleine windmolens wel genoeg op? Beter één grote in plaats van veel kleintjes.
- Prima, groene energie is belangrijk en heeft ruimte genoeg.
- Wekt het genoeg energie op om rendabel te zijn?
- Geen hoge turbines, alleen op zee. Kleine molens zijn goed zolang ze geen overlast geven.
- Liever helemaal geen windmolens, denk aan de vogels.
- Geen problemen mee, maar geen grote.
- Niet in/nabij woongebied. Prima op akkerland.
- Als het maar geen grote turbine is en geen geluidsoverlast geeft.
- Goed als het ten behoeve van de boer is. Goed idee, maar geen overlast veroorzaken.
- Kleine windmolens zijn zonde. Het onderhoud kost erg veel. Slecht voor flora en fauna.
- Helemaal prima. Is goed voor de boeren en was vroeger ook zo (ouderwetse molens). Geen grote windmolens.
- Prima maar denk aan de omgeving.
- Geen voorstander, is landschapsvervuiling.
- Dubbel gevoel: niet mooi maar we hebben schone energie nodig.
- Geen mening: 2

Boskoop

Locatie: Voor de Kruidvat en Albert Heijn, Koninginneweg.

Gesproken met: Gevarieerd publiek, verschillende leeftijdsgroepen. Van op hoge leeftijd tot twee meiden van een jaar of 12.

- Geen probleem. Zolang het maar geen grote turbines zijn.
- Prima. Hier in Boskoop hebben wij er geen last van.
- Alleen een goed idee als de boer het zelf wil, niet dwingen vanuit de gemeente.
- Geen windmolens, lelijk in het landschap.

- Goed idee, zet de kleine molens maar neer.
- Prima, maar houd rekening met de omgeving.
- Als de gemeente morgen groen licht geeft, plaats ik meteen een kleine molen. Nodig voor een duurzame bedrijfsvoering.
- Geef de molens een leuke kleur, maak het vrolijk.
- Kleine windmolens zijn niet rendabel, niet duurzaam.
- Tegen windmolens, beter om te investeren in kernenergie.
- Geen problemen mee.
- Liever geen molens, als het moet dan de kleine.
- Prima, niet dichtbij de huizen of dorpen
- Zet maar in mijn achtertuin
- Iedereen moet een steentje bijdragen aan de energietransitie. Samen de lusten en lasten dragen.

Geen mening: 3

Overige opmerkingen:

- Straatgesprekken zijn een goed idee, maar liever met iemand van de gemeente zelf.
- Verbinding is heel belangrijk in dit proces. Deze gesprekken zijn een goed idee.

4. Stakeholderbijeenkomst

Op woensdag 29 november 2023 vond de stakeholderbijeenkomst plaats. Voor deze bijeenkomst waren 25 stakeholders uitgenodigd om in gesprek te gaan over hun ideeën, wensen en zorgen over kleine windmolens in de gemeente Alphen aan de Rijn. Het doel van de bijeenkomst was het ophalen van voorwaarden waar de kleine windmolens aan moeten voldoen.

Er was een opkomst van tussen de 20 en 25 stakeholders. Variërend van agrariërs, andere ondernemers, vertegenwoordigers van dorpsoverleggen, een energiecoöperatie, belangenverenigingen en geïnteresseerde particulieren. Een aantal ambtenaren van de gemeente waren aanwezig om inhoudelijke vragen te beantwoorden en context te geven waar nodig.

Plenair gedeelte

De EMMA dagvoorzitter opende de bijeenkomst en gaf een korte toelichting op het programma, het doel en het verloop van de bijeenkomst.

Vervolgens nodigde de dagvoorzitter wethouder Breeuwsma (hij verving wethouder Van den Ham) uit om naar voren te komen. De wethouder heette iedereen welkom en vervolgens vond er een vraaggesprek plaats tussen de dagvoorzitter en de wethouder.

- Waarom is het zo belangrijk dat we vandaag samen zijn?
- Welke ambities heeft Alphen aan den Rijn omtrent kleine windmolens?
- Wat wil de wethouder de aanwezigen meegeven voor deze bijeenkomst?
- Wat gebeurt er hierna? Wat gebeurt er met de opbrengsten?

Daarna kwamen Anka Silvertand (adviseur duurzaamheid gemeente Alphen aan de Rijn) en Roy Prins (beleidsadviseur ruimtelijke ordening gemeente Alphen aan de Rijn) naar voren. Roy vertelde meer over de uitgangspuntennotitie en Anka ging dieper in op het participatieproces en het proces dat de provincie momenteel doorloopt.

Figuur 1. Impressie van plenaire gedeelte stakeholdersbijeenkomst.

Groepsgesprekken

Vervolgens gingen de deelnemers uiteen in 2 groepen. De opmerkingen staan hieronder, in willekeurige volgorde en per thema geclusterd.

Groep 1:

- Zorgen over snelheid en duidelijkheid van beleid rondom kleine windmolens. Er is een grote wens dat de gemeente snelheid maakt met het beleid zodat er duidelijkheid komt.
- Beleid moet o.a. rekening houden met het feit dat ondernemers en agrariërs rendabel kunnen investeren in een kleine windmolen.
- De hoogte van de kleine windmolen is belangrijk. Maak hierin duidelijk beleid zonder te veel voorwaarden. Als de hoogte verschilt voor binnen- of buitengebied, maak dan beleid in verschillende sporen.
- De duurzaamheid van de windmolens zelf is een zorg. Zorg ervoor dat het materiaal waar de kleine windmolens van worden gemaakt, zo duurzaam mogelijk is.
- Wens om in het beleid ook rekening te houden met de veiligheid van de kleine windmolens. Met name als de kleine windmolens in bebouwd gebied worden geplaatst.

Groep 2:

De belangrijkste punten die in groep 2 werden besproken:

- Vertegenwoordigers van de dorpsoverleggen spraken hun zorgen uit over de impact van kleine windmolens op de landschappelijke kwaliteit.
- Deelnemers vroegen zich af of er voldoende is stilgestaan bij mogelijke negatieve effecten op de gezondheid van windmolens op de directe omgeving. Ook de vraag over de mate waarin windmolens überhaupt duurzaam zijn te noemen over de gehele levensduur van de windmolens kwam naar voren.
- Enkele met name agrarische ondernemers spraken expliciet de wens uit om tempo te maken en snel kleine windmolens – tot bijvoorbeeld 25 meter – toe te staan. Hoewel het zeker geen financieel zeer aantrekkelijke optie is om een windmolen te plaatsen op het eigen erf, bepleiten de ondernemers wel om windmolens toe te staan. Er is wel degelijk een bijdrage in het drukken van de bedrijfsvoeringskosten, het draagt aanzienlijk bij aan de gewenste en verplichte verduurzaming van de ondernemingen én draagt bij aan het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

- De vertegenwoordiger van een grote zorginstelling heeft de kaders en ambities van de organisatie uiteen gezet. In de visie van de organisatie is zelfvoorzienend zijn in energie opwek zeer gewenst. In de gewenste mix is ook windenergie noodzakelijk.
- Alle ondernemers hebben uitgesproken ook de wensen en belangen van de directe omgeving mee te willen wegen in hun eigen investeringsbesluiten, de landschappelijke kwaliteit is ook voor de ondernemers van belang.
- De groep uit de wens om expliciet in het beleid aandacht te hebben voor de mogelijkheden van particulieren om op eigen erf een molen te kunnen plaatsen. Individueel of in (door de gemeente wellicht gefaciliteerd) gezamenlijkheid. Bijvoorbeeld door de ontwikkeling van een dorpsmolen door een lokale energiecoöperatie te faciliteren.
- De ondernemers hebben gewezen op de positieve effecten van kleine windmolens op de belasting van het net. Door de wijze van schakeling kan ook een klein aantal windmolens al een groot verschil maken in het ontlasten van het elektriciteitsnet op piekmomenten.
- Het gesprek werd door de deelnemers zeer gewaardeerd, met name ook de wijze waarop motivaties en dilemma's zijn besproken om meer inzicht te krijgen in ieders positie en motivatie.

5. Inwonersavonden

In december vonden er vier inwonersavonden plaats. De opbrengsten van deze inwonersavonden in Boskoop, Aarlanderveen, Hazerswoude-Rijndijk en Zwammerdam staan hieronder beschreven. De avonden hadden in principe dezelfde opzet als de stakeholdersbijeenkomst. Echter hebben we ter plaatse wat aanpassingen gedaan op basis van de groepsgrote.

5.1 Inwonersavond Boskoop

Op 4 december kwam een vijftal inwoners uit Boskoop samen in het Boomkwekerijmuseum voor de eerste inwonersavond. Door de lage opkomst werd het een open en verdiepend gesprek. De opmerkingen staan hieronder, in willekeurige volgorde en per thema geclusterd.

- Eigen of lokaal gebruik: De deelnemers gaven aan dat de kleine molens energie moeten opwekken voor eigen gebruik (bijvoorbeeld agrarisch bedrijf) of voor een kleinschalig cluster van ondernemers/inwoners. Alleen opwekken wat er gebruikt wordt, zelfvoorzienend. Lokaal opgewekt = lokaal gebruiken = geen transportverliezen.
- Geen overlast voor de omgeving: Het wordt zeer belangrijk gevonden dat de omgeving geen hinder ondervindt door een kleine windmolen, door het beperken van geluidsoverlast en slagschaduw. Zet de windmolen stil op momenten waarop de omgeving last heeft van periodieke slagschaduw (zoals hoogzomer).
- Samenwerking: Stimuleer samenwerking, bijvoorbeeld door een aantal kleine bedrijven/particulieren samen één molen te laten plaatsen.
- Omgeving meenemen: Neem omwonenden mee in proces. Participatie door initiatiefnemers.
- Landschapskwaliteit: De deelnemers vragen zich af hoe het landschap mooi te houden, geen wildgroei, willen geen Flevoland worden. Hoewel door de meeste aanwezigen de kleine molens niet lelijk gevonden worden, gaat het vooral om de hoeveelheid of plaatsing die de landschapskwaliteit kan aantasten.
- Duurzaamheid: Er zijn vragen over de levensduur en levenscyclus (recyclebaarheid) van de kleine molens.

- Vogels en vleermuizen: Deelnemers maken zich zorgen over de vliegroutes van vogels en vleermuizen in combinatie met de kleine windmolens. Anka geeft aan dat de provincie met een onderzoek komt naar de ecologische gevolgen. Verplichte stilstand van de molens tijdens de trek wordt als optie genoemd.
- Hoogte: Zorg dat de hoogte van de molen past bij de omgeving. Maak niet van een hoogte van 35 meter de norm. Kleiner, bijvoorbeeld 25 meter, wordt door de deelnemers als meer gewenst ervaren.
- Ontwerp: De voorkeur gaat uit naar een landelijk ontwerp met houten wieken. Er werd een suggestie geopperd om de mast te laten verlopen in kleur, zodat het nog beter in het landschap past.
- Plaatsing: Zorg voor het verspreid en geordend neerzetten van de kleine molens. In de buurt bij boerengebouwen of bedrijventerrein.
- Rol van de gemeente: Deelnemers vragen zich af of er leningen/subsidies vanuit de gemeente zijn voor kleine windmolens. Daarnaast verwachten de deelnemers snelheid en duidelijkheid vanuit de gemeente. Schets een duidelijk kader maar ben ook flexibel. Kijk en leer als gemeente ook van goede voorbeelden uit de wijde omgeving.
- Experimenteren: Begin snel met een aantal proefmolens bij enthousiaste ondernemers. Dit kan ook zorgen voor vergroten draagvlak.
- Netcongestie: Een aantal deelnemers zag een paar voordelen in de komst van kleine windmolens, zoals het ontlasten van het elektriciteitsnet.
- Onderzoek: 12 ondernemers hebben een onderzoek laten doen naar kleine windmolens en wat passend is bij hun bedrijven. Zij willen het liefste morgen een kleine molen.
- Zorgen: Eén inwoner had duidelijke zorgen over grote windturbines en de energietransitie in het algemeen.

5.2 Inwonersavond Aarlanderveen

Maar liefst 73 inwoners uit Aarlanderveen waren op 7 december 2023 aanwezig bij de inwonersavond. Deze mooie opkomst was voor een groot deel te danken aan de inspanningen van de Belangenvereniging Aarlanderveen (BVA). Door de grote opkomst werd besloten niet in groepen uit elkaar te gaan maar om er één plenair gesprek van te maken. Anka Silvertand en Anthony Nieland gaven vanuit de gemeente antwoorden op vragen en dagvoorzitter Maarten Fluit zorgde ervoor dat iedereen gehoord werd. De sfeer was prettig, open en bij vlagen kritisch. Tijdens de bijeenkomst zijn alle opmerkingen genoteerd op post-its en op een grote poster geplakt. De opmerkingen staan hieronder, in willekeurige volgorde en per thema geclusterd.

- Maatwerk:
 - Veel van de opmerkingen die deze avond gemaakt werden, gaan over de wens voor maatwerk. Er moet goed gekeken worden naar de omgeving.
 - Vrijwel iedereen steekt de hand op bij de vraag wie maatwerk van groot belang vindt.
 - Daarnaast het voorstel om in het beleid onderscheid te maken tussen de kernen.
 - Ook maatwerk nodig bij wat 'voldoende afstand' is, zoals benoemd in de uitgangspuntennotitie.
- Kroonjuweel:
 - Aarlanderveen is een kroonjuweel. Dit is een beschermde status en daar moet eer aan gedaan worden.
 - Een deelnemer vraagt zich af of deze status vanuit de provincie wel echt voor bescherming zorgt.

- Hoogte:
 - Alle handen gaan omhoog bij de vraag wie er tegen de molens van 45 meter is. Dit wordt te hoog gevonden voor de landschappelijke inpassing. De gemeente geeft aan dat er geen windmolens van 45 meter in Aarlanderveen zullen komen. Deze hoogte geldt alleen voor bedrijventerreinen (nu al op Greenport in Boskoop).
 - Deelnemer noemt ter referentie de hoogte van molen 'De Morgenster', deze heeft een tiphoogte van 25 meter.
 - Deelnemer vraagt of een molen van 15 meter genoeg opbrengt. Gemeente geeft aan dat één kleine molen ongeveer één boerenbedrijf of tien huishoudens kan voorzien.
 - Gemeente geeft aan dat er ook gedacht kan worden aan een flexibele regel, b.v. een 10% regel. De windvangst is namelijk beter als de molens wat hoger zijn dan andere objecten in de omgeving. Molen zou dan bijvoorbeeld (maximaal) 10% hoger kunnen zijn dan andere objecten.
 - Een deelnemer vraagt of een andere hoogte mogelijk is bij plaatsing onderaan de dijk. Een andere deelnemer reageert dat er geen uitzonderingen gemaakt moeten worden.
- Samenwerking:
 - Aantal deelnemers geeft aan dat er nagedacht moet worden over een verdienmodel, iedereen moet er wat aan hebben.
 - Hoe laten we de molens ten goede komen aan inwoners? Een agrariër stelt voor om twee kleine windmolens op zijn terrein te plaatsen: één voor zijn eigen onderneming en één voor een collectief van inwoners. Dit kan ook het draagvlak vergroten.
 - Ongeveer 1/3 van de deelnemers steekt de hand omhoog bij de vraag wie samenwerking ziet zitten.
- Energiecoöperatie:
 - Een aantal deelnemers steekt hun hand op bij de vraag of zij een energiecoöperatie zouden willen starten.

Figuur 2. Inwonersavond Aarlanderveen

- Een deelnemer woont in een hofje met een aantal woningen. Hij wil graag de mogelijkheden verkennen om gezamenlijk een molen neer te zetten. Lokaal eigendom belangrijk.
- De gemeente geeft aan open te staan voor initiatieven.
- Deelnemer stelt kleine windmolens los te koppelen van eigen grond. Ook mogelijkheden om mee te doen in coöperatie, zonder grond.
- Voorstel om dit gesprek voort te zetten. Een bijeenkomst over wat dit zou betekenen en hoe zit eruit zou kunnen zien.
- Woningcorporaties:
 - Deelnemer vraagt wat het voordeel is voor inwoners. Zelf huurt ze bij een woningcorporatie en vraagt wat dit voor haar betekent/of ze mee kan doen als huurder. Gemeente zegt contact op te zullen nemen met woningcorporaties.
- Energiebehoefte:
 - Wat is de energiebehoefte van Aarlanderveen? Deelnemer stelt dat dit eerst duidelijk moet zijn, en vanuit daar eventuele plannen maken. Niet andersom.
 - Met een kleine molen zijn er maar weinig opbrengsten. Er zijn er dan dus veel nodig, of hogere windmolens. Vertel het eerlijke verhaal.
- Duurzaamheidseisen en tempo maken:
 - Een agrariër geeft aan te moeten voldoen aan duurzaamheidseisen en regels over CO2 vermindering. Dit wordt verlangd vanuit de consument en de overheid. Een kleine windmolen is niet perse winstgevend, het duurt tien jaar voor de investering eruit is. Maar ze moeten wel om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen. Met een kleine windmolen van 15 meter, naast de zonnepanelen op de stal, zou deze agrariër erg geholpen zijn.
 - Een andere deelnemer geeft aan dat hij blij is dat de gemeente hier nu eindelijk over nadenkt. In de omgeving staan al wel kleine molens terwijl er hier nog niets mogelijk is. De wens is er wel.
 - Wanneer wordt de hoogte van 15 meter mogelijk? Er moet snel duidelijkheid komen. Hij vraagt de gemeente de kosten voor de wijzing van het bestemmingsplan op zich te nemen.
- Visiedocument:
 - Deelnemer vindt het erg jammer dat de kleine windmolens niet zijn meegenomen in het visiedocument. Gemiste kans.
- Doelgroep:
 - Deelnemer stelt dat er nog geen tien boeren zijn in Aarlanderveen. Waarom is dit dan nodig? Gemeente geeft aan dat het niet alleen om boerenbedrijven gaat, maar eventueel ook om bijvoorbeeld ondernemers of inwoners met veel grond.
 - Een andere deelnemer vraagt of is onderzocht hoeveel ondernemers/agrariërs in Aarlanderveen dit willen. Gemeente geeft aan dat LTO hier wel algemene cijfers over heeft en dat de gemeente vaak wordt benaderd met het verzoek om beleid.
- Duurzaamheid:
 - Er wordt gevraagd hoe het zit met de duurzaamheid en circulariteit van de kleine molens. Deze zouden moeilijk recyclebaar zijn. Een andere deelnemer legt uit dat de footprint van windmolens alsnog veel kleiner is dan andere (fossiele) bronnen.
 - Houd in het beleid rekening met de duurzaamheid van de molens.
- Batterijen: Er wordt gevraagd of er wordt nagedacht over opslag op batterijen. Kijk breder, naar het gehele systeem.
- Rol van de gemeente:
 - Deelnemer stelt dat gemeente duidelijk moet zijn over de opbrengsten per hoogte.

- Een deelnemer stelt dat de gemeente beter haar huiswerk moet doen. Veel vragen blijven onbeantwoord. Gemeente geeft aan dat inwoners nu juist in een vroeg stadium betrokken worden, terwijl nog niet alle antwoorden er zijn.
- Gemeente heeft toegezegd in de terugkoppeling het vervolgproces te schetsen.
- Gemeente heeft toegezegd deelnemers van het proces op de hoogte te houden.
- Agrarische bedrijven:
- Een deelnemer vraagt aan de gemeente hoe het gemeentelijk plan om het aantal boerenbedrijven te verminderen in verhouding staat tot het beleid van kleine windmolens. Gemeente geeft aan dat kleine windmolens niet alleen bij (functionerende) boerderijen geplaatst kunnen worden, de doelgroep is breder.
- Daarnaast zegt de gemeente dat als er geen interesse is in kleine molens, er geen gebruik van gemaakt zal worden.
- Plaatsing:
- Een terugkerend dilemma is de plaatsing van een kleine molen. Een kleine windmolen zou op een open veld/akker het meeste energie opleveren maar zorgt dan voor meer landschapsvervuiling. Minder landschapsvervuiling bij plaatsing in de buurt van een gebouw/boerderij/schuur maar dan minder opbrengst.
- Zonnepanelen:
- Hoeveel zonnepanelen zijn er nodig bij plaatsing van een kleine windmolen? Gemeente geeft aan dat 1:1 volgens de netbeheerder de ideale verdeling is.
- Er was ooit sprake van participeren in zonnepanelen maar deelnemer geeft aan dat dit nooit van de grond is gekomen. Gemeente geeft aan dat dit vanuit het Rijk gestopt is.
- Netcongestie:
- Vraag of het elektriciteitsnet de komst van kleine windmolens wel aan kan. Gemeente legt uit dat kleine windmolens juist de druk van het net wat af kunnen halen. De verdeling tussen zonne- en windenergie is goed voor het net. De netbeheerder is door de gemeente betrokken.
- Uiterlijk:
- Deelnemer vraagt of er ook kleine windmolens zijn in de stijl van de Molenviergang. Een andere deelnemer stelt voor te denken aan een natuurlijke uitstraling.
- Energietransitie:
- Een deelnemer zegt dat het elektriciteitsvraagstuk de komende jaren alleen maar groter wordt. Dit gaat ook pijn doen. Maar we moeten denken aan de volgende generaties en samenwerken.
- Visualisatie:
- Behoeft aan visualisatie. Hoe ziet zo'n kleine molen er in het landschap uit? Provincie heeft hier voorbeelden van. Dit rapport wordt gedeeld met de deelnemers.
- Proces:
- Deelnemers willen op de hoogte worden gehouden van het proces. Gemeente geeft aan te kijken op Q1 (maart) 2024 voor het vaststellen van het beleid.
- Vraag of de conceptversie van het beleid ook op de website van BVA kan komen. Gemeente en BVA zeggen toe.

5.3 Inwonersavond Hazerswoude-Rijndijk

De bijeenkomst van 12 december 2023 bracht een groep van ongeveer 25 tot 30 deelnemers bij elkaar. Veel van deze deelnemers besloten pas op het allerlaatste moment om te komen ('s ochtends stond de teller nog op 4). Een groot deel van deze deelnemers bestond uit agrariërs, die dringend actie willen zien met betrekking tot de kleine windmolens. Daarnaast waren er enkele

inwoners aanwezig, van wie de zorgen voornamelijk lagen in kwesties rondom grote windturbines. De sfeer was goed. De opmerkingen staan hieronder, in willekeurige volgorde en per thema geclusterd.

- Haalbare oplossing: Veel deelnemers vinden kleine windmolens een haalbare oplossing, vooral voor de periodes van energiedalen. De synergie tussen zonne- en windenergie wordt gezien als waardevol, juist op momenten waarop één van beide bronnen niet beschikbaar is.
- Maatwerk: Volgens de deelnemers is er maatwerk per locatie nodig. Goed kijken naar overlast per specifieke locatie. Maar wel duidelijke kaders.
- Leefbaarheid: Tijdens het gesprek kwamen verschillende zorgen naar voren met betrekking tot leefbaarheid. Dit ging over slagschaduw, geluidsoverlast en rommeligheid van het landschap bij te veel verschillende type molens. Er werd aangegeven dat de gemeente kan sturen op type.
- Inpassing in het landschap: Deelnemers gaven aan dat er goed nagedacht moet worden over de positionering van de kleine windmolens. Niet dichtbij huizen.
- Veiligheid: Ook over de veiligheid van kleine windmolens werd een aantal opmerkingen gemaakt. Bijvoorbeeld over of het materiaal waarvan de molens worden gemaakt wel veilig is voor de gezondheid. Ook werd er geopperd om veiligheidsnormen op te stellen, met jaarlijkse keuring en onderhoud.
- Netcongestie: Deelnemers geven aan dat kleine windmolens kunnen bijdragen aan het ontlasten van het elektriciteitsnet.
- Lastige businesscase: Het blijkt echter lastig om een solide businesscase te maken voor (zeer) kleine windmolens, met name gezien de recente stijging van de rente. Dit blijkt een punt van zorg te zijn voor velen (voornamelijk agrariërs) die overwegen in deze technologie te investeren. Geen verdienmodel = geen groene stroom.
- Hoogte:
 - Deelnemers geven aan dat windmolens van 15 meter niet rendabel zijn.
 - Vraag wordt gesteld of men liever 1.000 kleine molens wilt, of 5 grote turbines.
- Samenwerking: Plaatsen van één molen op erf of meer? Dan kunnen ook de burens worden voorzien van energie.
- Rol van de gemeente:
 - De dringende vraag aan de gemeente is om snel met duidelijk beleid te komen. De deelnemers willen helderheid over wat wel en niet mag, zoals regels over afstand en slagschaduw. De trage wetgeving en besluitvorming staat mensen echt in de weg.
 - Wees als gemeente eerlijk en transparant.
- Grotere kleine windmolens: Er werd een verzoek gedaan om grotere kleine windmolens toe te staan binnen de regelgeving.

Figuur 4. Inwonersavond Hazerswoude-Rijndijk

5.4 Inwonersavond Zwammerdam

Op 20 december 2023 kwamen 17 inwoners samen om in gesprek te gaan over hun wensen en zorgen rondom kleine windmolens. Het onderwerp bleek erg te leven bij alle deelnemers. Met het splitsen van de inwoners in twee groepen werd duidelijk dat het sentiment in beide groepen sterk verschilde. In groep 1 leefden voornamelijk zorgen, scepsis en wantrouwen tegenover de gemeente en overheid. In groep 2 zaten enthousiastelingen van kleine windmolens, enkelen van hen willen graag een eigen molen en manen de gemeente haast te maken met beleid. Omdat de verschillen in de groepen zo groot zijn, zijn deze keer de antwoorden per groep geordend.

Groep 1:

- Inpassing in het landschap:
 - Deelnemers uit deze groep geven aan zich zorg te maken over de inpassing in het landschap. De zorgen zitten in de hoogte van de molens, de gevolgen van slagschaduw en geluidsoverlast en de nabijheid bij de dorpskern.
 - Zorg dat niemand er last van heeft en er voldoende afstand tot de bebouwing is.
- Leefgenot/leefbaarheid:
 - Angst voor aantasting/vermindering van leefgenot en leefbaarheid door de komst van kleine windmolens.
 - Alles komt al op de schouders van Zwammerdam. Veel bij elkaar; asiel, zon, etc.
 - Deelnemers geven aan dat Zwammerdam als kleine gemeente niet alleen de lasten moet dragen, maar juist ook de lusten. Er moet een eerlijke verdeling zijn.
- Hoogte:
 - Een hoogte van 15 meter werd als limiet genoemd. Er is geen vertrouwen over de maximale hoogte. Deze deelnemers geven aan dat de molens naar hun verwachting steeds hoger zullen worden.
 - Geen vertrouwen in de gemeente. Ze benoemen ashoogte als misleiding.
- Eigen gebruik:
 - Kleine windmolens alleen voor eigen gebruik, niet als verdienmodel!
 - Hoe hoger de molen wordt, hoe meer eraan verdiend kan worden. Niet terugleveren.
- Particulieren: Alleen bij particulieren mogelijk als niemand er last van heeft.
- Bodegraven: Aantal deelnemers heeft zorgen over de grens met Bodegraven. Wat gebeurt er als Bodegraven besluit windmolens op die grens te plaatsen?
- Circulariteit: Deelnemers maken zich zorgen over de circulariteit en afbreekbaarheid van de molens.

Groep 2:

- Rol van de gemeente:
 - Er moeten snel duidelijke kaders komen. Zorg voor snelheid.
 - Stap af van maatwerk, het duurt lang en is duur. Zet maatwerk alleen in bij moeilijke gevallen (bijvoorbeeld windmolens van 45 meter).
 - Zorg dat de regels zo geformuleerd zijn dat de gemeente alleen hoeft te toetsen.
 - Maak een kaart met waar kleine molens mogen komen en hoe hoog deze mogen zijn.
 - Kijk naar andere gemeenten en kopieer goede ideeën. Vind het wiel niet opnieuw uit. Zoek samenwerking op.
 - Wenst de gemeente wijsheid toe bij het opstellen van het beleid. Ga uit van de mogelijkheden.
 - Hoe zit het in de toekomst met de saldering?
 - Kijk meer naar innovaties.
 - Begin snel met een pilot.

- Netcongestie:
 - Smart grid: netwerk evenwichtig uitwisselen.
 - Zorg voor technische randvoorwaarden.
 - De ontwikkeling van opslagcapaciteit gaat hard. Dat moet goed in de gaten worden gehouden.
- Houd rekening met de omgeving:
 - Betrek meteen de omgeving, vanaf het begin.
 - Zet participatiegroepen in.
 - Houd rekening met overlast door slagschaduw, geluidsoverlast en horizonvervuiling. Zorg voor duidelijkheid en geef duidelijk kader over geluid, schaduw en materiaal.
 - Als iedere boer een molen gaat plaatsen, wat betekent dat dan voor de omgeving?
 - Verwachting dat er weinig bezwaar komt tegen kleine molens.
 - Mogelijkheid om de molen stil te zetten bij zon, om slagschaduw tegen te gaan.
- Hoogte:
 - Hoogte van 15 meter is niet meer rendabel.
 - Masthoogte in de gaten houden en uitrekenen hoe ver dit van andere objecten zit.
- Energietransitie: We hebben veel energie nodig de komende decennia. Daar moeten we allemaal een steentje aan bijdragen.
- Samenwerking:
 - Onderzoek de mogelijkheden of bedrijven/buren aan elkaar kunnen leveren.
 - Interesse in collectief.
 - We moeten voorkomen dat wie het eerst komt, het eerst maalt.
 - Voorkomen dat ondernemers elkaars wind afpakken.
- Lokale opwek:
 - Lokale opwek is lokaal gebruik.
 - Bij overcapaciteit de energie naar de omgeving. Niet terug leveren aan het net. Zeker ook in combinatie met zon.
- Plaatsing:
 - Locatie moet de mogelijkheid hebben om te heien. Er is een stevige grondstructuur nodig.
 - Stap af van dogma's.
Geef de mogelijkheid om te bouwen buiten het bouwvlak, dat is meer rendabel.
- Veiligheid: Stel keuringseisen op.
- Uiterlijk: Er zijn veel verschillende soorten kleine windmolens. Bekijk wat de markt te bieden heeft.

Figuur 5. Inwonersavond Zwammerdam

think. do. connect.

E:M+MA.

Wijnhaven 88

2511 GA Den Haag

070 - 87 00 460

info@emma.nl

www.emma.nl

Volg ons op [Facebook](#), [Twitter](#) en [LinkedIn](#)